Autors: Joaquim Aloy i Bosch, Jordi Basiana i Obradors i Pere Gasol i Pujol. Col·laborador: Ramon Fons i Vilardell

Índex del col·leccionable

UN ARXIU CREAT PER REPRIMIR

Capítol 1 11/12/05

L'inici dels saqueigs

Pàg. 1: Pròleg. Toni Strubell
Pàg. 2: El què i el perquè d'una recerca
Pàg. 4: Alguns documents manresans requisats a Barcelona

Capítol 2 12/12/05

L'espoliació a Barcelona

Pàg. 4: Escorcolls als domicilis barcelonins d'alguns manresans

Capítol 3 13/12/05

L'espoliació al Bages

Pàg. 4: El bagenc que va enviar documents a Salamanca

Capítol 4 18/12/05

Catalans en un arxiu policíac

Capítol 5 19/12/05

Bagencs fitxats a Salamanca

PAPERS D'ABANS DE LA REPÚBLICA

Capítol 6 20/12/05

Sant Benet de Bages a Salamanca

Capítol 7 25/12/05

Quan Jorba apel·lava a Cambó

Pàg. 4: Una troballa casual que referma la urgència d'inventariar l'arxiu a fons

PAPERS DE LA REPÚBLICA EN TEMPS DE PAU (1931-1936)

Capítol 8 27/12/05

Política en temps de reptes

Capítol 9 2/1/06

Els partits del canvi

Pàg. 4: A la mateixa sala de consultes de l'Arxiu de Salamanca hi ha una enciclopèdia requisada

Capítol 10 3/1/06

Els sindicats, elements decisius

PAPERS DE LA REPÚBLICA EN TEMPS DE GUERRA (1936-1939)

Capítol 11 8/1/06

Política i revolució

Capítol 12 9/1/06

La CNT-FAI

Capítol 13 10/1/06

LA UGT

Capítol 14 15/1/06

La repressió republicana

A **Pàg. 4:** Premsa manresana a Salamanca

Capítol 15 16/1/06

La presó de Manresa

A **Pàg. 4:** L'odissea de l'impressor manresà Ramon Torra i Pujol

Capítol 16 17/1/06

Confiscacions i col·lectivitzacions

A **Pàg. 4:** Quan els sants desaparegueren dels pobles i els carrers

Capítol 17 22/1/06

Les indústries de guerra manresanes

Capítol 18 24/1/06

Les milícies i l'Exèrcit Popular

Capítol 19 29/1/06

L'ajut al front de guerra

Capítol 20 30/1/06

Refugiats de guerra a la Catalunya central

Capítol 21 31/1/06

La crua vida quotidiana de la rereguarda

A **Pàg. 4:** Bombes franquistes contra la població civil

Capítol 22 5/2/06

L'aparent i difícil 'normalitat'

A **Pàg. 4:** Una dictadura retratada en els seus papers

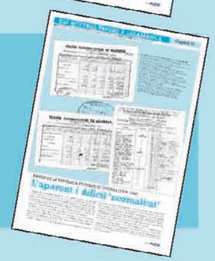

LA REPRESSIÓ FRANQUISTA

Capítol 23 6/2/06

Una repressió sistemàtica i generalitzada

A **Pàg. 4:** Cartes d'amor segrestades a Salamanca

Capítol 24 7/2/06

Salvador Servet, un carter catalanista represaliat pel règim

Capítol 25 12/2/06

La depuració del carter Joan Simón

Capítol 26 13/2/06

La lluita contra la maçoneria

Capítol 27 14/2/06

Rubricatus, una lògia maçònica de Manresa

Capítol 28 19/02/06

Lluís Mas Pons, empresonat per culpa dels papers confiscats

Capítol 29 20/2/06

Josep Martí Farreras i Jaume Serra i Húnter

A **Pàg. 4:** La guerra i les repressions produïren a Manresa un mínim de 761 morts

PAPERS D'ÀMBIT CATALÀ

Capítol 30 21/2/06

Mostra de papers catalans espoliats

Capítol 31 26/2/06

Més papers catalans

A **Pàg. 4:** 67 anys sense papers

ÍNDEX

Capítol 32 27/2/06

Índex del col·leccionable

A **Pàg. 4:** Els papers que han tornat, els que tornaran i els que es quedaran a Salamanca

Els papers que han tornat, els que tornaran i els que es quedaran a Salamanca

QUINS HAN TORNAT?

El retorn dels papers de Salamanca es regula per la Llei 21/2005 de 17 de novembre de Restitució a la Generalitat de Catalunya dels documents confiscats amb motiu de la guerra civil i custodiats a l'Archivo General de la Guerra Civil Española.

L'article 2 de l'esmentada llei diu: *"L'Estat restituirà a la Generalitat de Catalunya, de conformitat amb la present llei, la documentació de l'arxiu institucional dels seus òrgans de govern, de la seva Administració i de les seves entitats dependents, així com la corresponent al Parlament de Catalunya, que es conserven al fons de la Delegación Nacional de Servicios Documentales dipositats a l'Arxiu General de la Guerra Civil".*

Per tal d'identificar la documentació susceptible de ser retornada es crea una Comissió Mixta Govern-Generalitat de Catalunya que integren representants nomenats per ambdues administracions.

La llei estableix que aquells documents ja identificats pel conveni que es va fer entre el ministeri de Cultura i la Generalitat de Catalunya en la data ja llunyana d'octubre del 1982, i que es troben microfilmats a l'Arxiu Nacional de Catalunya, tornin en el termini màxim de tres mesos des de la publicació de la llei del 17 de novembre. Aquests documents corresponen a les 500 caixes de lligalls que van arribar a Catalunya el proppassat dia 31 de gener i que ja es troben a l'Arxiu Nacional de Catalunya, amb seu a Sant Cugat del Vallès. Una mostra d'aquests documents la pot observar la ciutadania del país en una exposició que, inaugurada al Palau Moja de Barcelona el 4 de febrer, farà una itinerància per diversos indrets de Catalunya en els propers mesos. És previst que també arribi a Manresa, tot i que encara no hi ha data concreta.

Alguns dels documents que ja han retornat i que hem mostrat en aquest col·leccionable van ser confiscats a la mateixa Generalitat de Catalunya, com ara:

Capítol 1. Pàg. 4. Documents 1 i 2 sobre l'alcaldia de Manresa i el 3 sobre correspondència rebuda pel president Companys.
Cap.15. Pàg. 57-60. Els documents que fan referència a la presó de Manresa.
Cap.16. Pàg. 61-63. Els documents que hi apareixen relatius a les confiscacions.
Cap. 30. Pàg. 116-119. Els documents relacionats amb la Generalitat de Catalunya.

QUINS HAN DE TORNAR?

A l'article 2, apartat segon, de la llei referenciada, hi diu que *"l'Estat també transferirà a la Generalitat aquells documents, objectes, fons documentals, incautats per la DERD a Catalunya a persones naturals o jurídiques de caràcter privat amb residència a Catalunya".*

Els documents a què fa referència aquest apartat són aquells que van ser confiscats *directament* a persones o bé a seus d'entitats i institucions. La Comissió Mixta esmentada anteriorment farà el procés d'identificació dels productors d'aquests documents. Inicialment, aquesta documentació passarà a l'Arxiu Nacional de Catalunya. Després, la Generalitat donarà a conèixer l'existència d'aquests papers i dels productors que l'havien originat o rebut. Les entitats que es vulguin quedar els seus papers n'hauran de garantir l'accés i la conservació. Els documents d'entitats, col·lectius o empreses que ja hagin desaparegut o els de particulars que no hagin estat reclamats passaran a l'Arxiu Nacional de Catalunya.

Com a mostra de documents que retornaran, hi ha els relatius a les centrals sindicals, els partits polítics, empreses privades que continuïn existint, particulars, etc. Recordem-ne alguns dels que hem publicat:

Cap.17. Pàg. 65-68. La majoria de documents d'aquest capítol pertanyen a la UGT.
Cap.12. Pàg. 45-48. Documents pertanyents a la CNT.
Cap.13. Pàg. 49-52. Documents de la central sindical UGT que els seran retornats si són reclamats, ja que aquests sindicats romanen actius.
Cap. 9. Pàg. 33-35. Documents d'Esquerra Republicana de Catalunya, que, com que continua com a tal partit en l'actualitat, podrà reclamar els documents confiscats directament a les seves seus.
Cap. 23. Pàg. 92. La cartera del soldat Jacint Soler Vives, del Pont de Vilomara, amb la documentació personal i les cartes d'amor que la seva parella li enviava al front, sempre que s'inventarii (actualment, com vam poder veure, encara no existeix un inventari digne d'aquest nom a l'Arxiu de Salamanca, malgrat els anys transcorreguts) i ho reclamin els familiars.
Cap. 28. Pàg. 111. La documentació de Lluís Mas i Pons, també amb les mateixes condicions.

Com a mostra de documents que ingressaran a l'Arxiu Nacional per haver desaparegut els partits polítics, associacions, empreses, etc. que els van produir tenim els següents:

Cap. 18. Pàg. 69. Doc. 2 d'Estat Català
Cap. 19. Pàg. 73 a la 75. Tots els documents sobre Socors Roig Internacional
Cap. 17. Pàg. 65. Doc. 1 i 2 de la Maquinària Industrial de Manresa

QUAN?

Aquests documents, els particulars i les entitats tindran el dret a recuperar-los durant un any a partir de la data de notificació o bé de publicació de l'acta d'identificació del document a l'interessat, sempre que acrediti documentalment ser-ne el titular o successor legítim del titular. Transcorregut aquest termini, caducarà el dret a retornar el fons documental.

Els fons documentals d'aquest apartat seran lliurats, d'entrada, a la Generalitat, que, al mateix temps, haurà de retornar-los als seus propietaris. Es calcula que aquesta documentació pot correspondre a més de 1.500 capses.

QUINS ES QUEDARAN A SALAMANCA?

Es queden a l'Arxiu de Salamanca tots aquells papers fabricats expressament per a la repressió confeccionats per l'Administració franquista: les fitxes del Fichero General, els expedients del TERMC i els expedients d'antecedents, atès que això és documentació elaborada per la DERD.

Com a mostra d'aquest paquet de documents tenim els següents:

Cap. 4. Pàg. 13-16. Totes les fitxes de persones (més de 3.000.000), que eren la base per endegar els processos de recollida d'informació.
Cap 5. Pàg. 20. Les fitxes dels bagencs.
Cap. 24 i 25. Pàg 93-100. Tots els documents referents als expedients dels carters manresans.
Cap. 26 i 27. Pàg. 101-108. Els documents dels expedients contra la maçoneria portats a terme pel Tribunal Especial para la Represión de la Masonería y el Comunismo.

També romandran a Salamanca els documents confeccionats pel govern central ja sigui de l'època republicana o bé de la franquista. Per exemple:

Cap. 8. Pàg. 32. Document sobre la caserna del Carme de Manresa.

Tampoc no arribaran aquells documents relatius a l'exèrcit, ja siguin del bàndol republicà o del franquista, per exemple:

Cap. 18. Pàg. 72 Doc. 2 sobre el desaparegut Francesc Arola.

En el cas que no es fes un inventari exhaustiu de tota la documentació i material divers d'institucions, entitats i particulars, com que no serien reclamats -per desconeixement-, podrien quedar per sempre més dipositats a l'Arxiu de Salamanca.

D'altra banda, la llei no inclou els documents espoliats dels ajuntaments (sembla que són pocs), que hauran d'esperar a una altra llei, la de la memòria històrica, que el govern central es va comprometre a aprovar.

EPÍLEG / Aníbal Lozano

Fue Priestley quien habló en su teatro de la herida del tiempo para referirse a la condición humana. En el fondo, uno desea creer que la indolencia de muchos sobre el mal llamado Archivo de Salamanca tiene que ver con el desconocimiento de lo que subyace en lo que fue, en realidad, almacén de la represión. Al final, el tiempo y su herida, laten sobre la razón y no sobre la fuerza. Por eso, pese a la perversión del lenguaje sobre la historia de la humanidad, no queda sino creer que la devolución es como la huella de la conciencia y no hace sino reparar el olvido de los nombres en el archivo febril de la memoria. Ese es, en realidad el otro archivo posible sobre el que la ignominia no puede hacer uso porque responde sobre la dignidad. Es por ello que me complace esta invitación para enviarles desde Salamanca este *epíleg* para *Els nostres papers*, como razón para una publicación cuyo prestigio honra la dignidad de la memoria.

Aníbal Lozano és un periodista de Salamanca que fou represaliat per demanar el retorn dels papers catalans de l'Archivo a Catalunya

Agraïments: Toni Strubell, Aníbal Lozano, Montse Bailac, Àngels Bernal, Marc Torras, Jaume Plans, Carles Quevedo, Mercè Iglésias i Roger Bacarisas

Fons documental: Archivo General de la Guerra Civil Española, de Salamanca. Arxiu Nacional de Catalunya.
Aquest treball ha tingut el suport de l'Ajuntament de Manresa, el Consell Comarcal del Bages i el Centre d'Història Contemporània de Catalunya.

Hi col·labora: Generalitat de Catalunya. Departament de Relacions Institucionals i Participació. Programa per al Memorial Democràtic